

*Naar aanleiding van Erfgoeddag op zondag 27 april is de Historische Drukkerij **geopend van 10 tot 18 uur**.
Ons thema voor deze dag zijn de beruchte Belgische nadrukken van Franse uitgaves in de negentiende eeuw.*

Een terugblik naar de negentiende eeuw...

27 april 2014 - Erfgoeddag 2014 – Grenzeloos

De contrefaçons *Franse nadrukken in België*

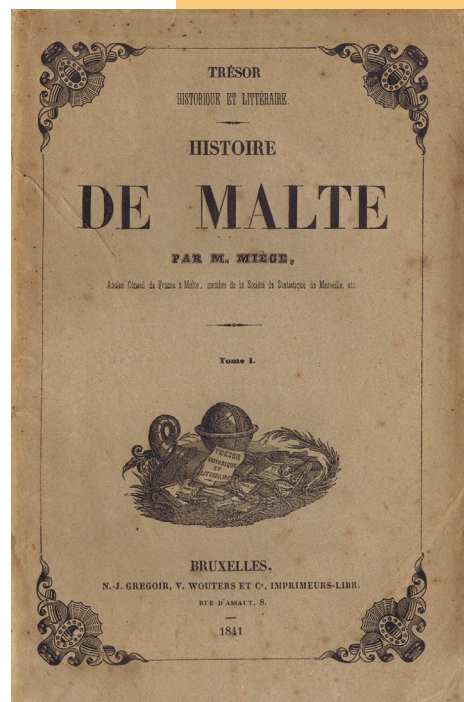
Het nadrukken van andermans werken was al sinds de zeventiende eeuw erg gebruikelijk, met name in Noord-Nederland. Eigendom was slechts gegarandeerd binnen de eigen landsgrenzen, er was geen enkel internationaal akkoord of juridische beschikking die dat kon beletten. Tijdens de Franse overheersing werd het nadrukken van Franse werken een tijdlang verhinderd. Napoleon vaardigde in 1810 een wet uit die het aantal drukkers, uitgevers en boekhandelaren per departement drastisch beperkte. De autoriteiten verlangden een eed van trouw aan de keizer en keizerrijk en er ontstond een stevige staatscensuur. De Belgische drukpers kende hierdoor een sterke terugval en bleef ver achter op de ons omringende landen.

Onmiddellijk na de Franse nederlaag en de oprichting van het Koninkrijk der Nederlanden kwam hieraan een einde. Al in 1814 werd het nadrukken van Franse werken aangemoedigd door koning Willem I. Hij verzekerde het latere België hiermee van een economische groei, gesteund door de vrijheid van drukpers en opinie. Werden er zowel in Luik, Bouillon en Gent Franse werken nagedrukt, toch was het voornamelijk Brussel die zich zou specialiseren in deze nationale nijverheid die enorm van belang is geweest voor de uitbouw van de Belgische drukpers.

PERIODE 1815 – 1830 : Aanvankelijk waren deze contrefaçons of nadrukken slordig en amateuristisch afgewerkt en beperkte het afzetgebied zich voornamelijk tot het eigen land. Het aantal drukpersen nam echter snel toe en hiermee ook de capaciteit. Men drukte waardevolle werken af, klassiekers zoals Voltaire en Rousseau, grote auteurs als Chateaubriand, Hugo en Lamartine. De Franse werken waren prachtedities, uitgegeven in grote letter, groot papierformaat en veel interlinie. De

Belgische nadrukken daarentegen werden veelal op een kleiner formaat en met een kleinere letter gedrukt. Hierdoor, in combinatie met de lagere lonen, bedroeg de verkoopprijs slechts de helft van de Franse edities. De Belgische drukkers bekwaamden zich in de handel met het buitenland en vestigden zelfs kantoren en stapelhuizen in Londen, Livorno, Leipzig en Sint-Petersburg. Door het geven van langetermijnkredieten en de garantie van een soepele afwikkeling noteerden onze drukkers grote bestellingen.

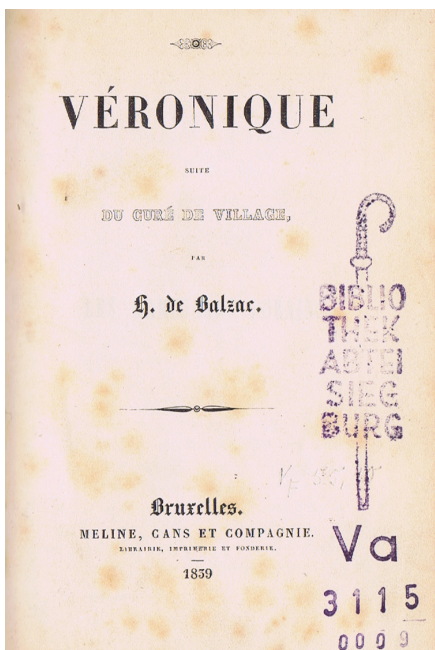
PERIODE 1830 – 1845 : In deze tweede periode beleefde de Franse nadruk zijn hoogconjunctuur en groeide uit tot een grootindustrie. De capaciteit nam hand over hand toe. Men drukte niet langer enkel de literaire meesterwerken maar nam de toevlucht tot vlot lezende en massaler verkopende lichte toneelstukken en roman-feuilletons. Verscheidene Belgische nadrukkers, hadden zich ondertussen door trustvorming verenigd. Men kende geen scrupules ten opzichte van de Franse uitgevers.

Belgische contrefaçon

Vele van de nieuwe romans verschenen eerst in feuilletonvorm in verscheidene Franse tijdschriften vooraleer ze in boekvorm werden uitgegeven. Tijdens het verschijnen van de roman in een of ander tijdschrift werd het zetten van de tekst door de Belgische nadrukker opgevolgd. Hierdoor kon ze al één maand na het verschijnen van de laatste aflevering in boekvorm op de markt worden gebracht. Deze zogenaamde prefaçons kwamen soms wel één tot anderhalf jaar voor de eerste officiële Franse uitgave op de markt!

Niet enkel boeken werden nagedrukt, ook Franse tijdschriften, de Revue de Paris zelf tweemaal. Waar de prijs in Parijs 80 frank bedroeg, was deze van de nadruk nog slechts 15 à 20 frank. Over het algemeen kon men stellen dat de prijzen van de Belgische uitgaves ondertussen zestig à zeventig procent lager lagen dan de Franse, en men twee- tot driemaal meer exporteerde. Het aantal nagedrukte titels liep hoog op. In 1841 was dit voor Méline 1299, waarvan 29 Engelse, 1270 Franse en niet één Belgisch werk, bij Haumann 1066 Franse werken, bij Wahlen 800 waarvan 735 Franse, 60 Engelse of Duitse en 5 Belgische.

Prefaçón van Balzac's 'Véronique'. Eén van de drie Belgische uitgaves, bijna twee jaar voor de eerste originele Franse editie.

PERIODE 1845 – 1852 : Stilaan zette de crisis in deze sector zich in. Er verschenen Parijse uitgeverijen die eveneens goedkope uitgaven op de markt brachten. Sommigen lieten nieuwe romans drukken in kleinere drukkerijen buiten Parijs, waar de loonkost lager lag. In België zorgde de moordende concurrentie tussen de Brusselse trusts inmiddels voor een overcapaciteit. Nieuwe succesromans verschenen tegelijkertijd bij drie of vier grote firma's en werden op de markt gebracht tegen dumpingprijzen. Terwijl Balzac in Frankrijk 7,5 frank kostte, was dat in België nog 70 centiemmen. De ene na de andere grote firma ging

failliet. Het laatste grote bedrijf sloot in 1847 zijn deuren, waarna enkel nog kleinere huizen met minder hoge vaste kosten overbleven. Wanneer Frankrijk uiteindelijk in 1852 akkoorden wist te sluiten met België rond auteursrechten was dit meteen het definitieve einde van deze eens zo lucratieve handel. Het nadrukken van Franse uitgaven heeft voor de Franstalige Belgische auteur grote gevolgen gehad. Uitgevers waren niet geneigd grote risico's te nemen aangezien ze heel eenvoudig de succeswerken uit Frankrijk konden nadrukken en zo van een grote afzet verzekerd waren. Wilde een Belgische auteur zijn werk gepubliceerd zien moest hij driekwart van de aanmaakkosten dragen. Na het verbod van de nadruk zien we het aantal oorspronkelijke Belgische boeken in de Franse taal stijgen. Waren er dit in 1851 nog 179, in 1860 waren dit er reeds 745.

NEDERLANDSE NADRUKKEN 1828 – 1856

De industrie van het nadrukken die in 1815 zo sterk werd aangemoedigd door Koning Willem I keerde zich na de onafhankelijkheid van België tegen zichzelf. Voornamelijk Antwerpse maar ook Gentse drukkers drukten sporadisch Nederlandse werken na waarvan Helmers en Tollens de meest bekende. Toch liep dit niet zo'n vaart. De Nederlandse uitgaven waren minder rijkelijk dan deze van de Franse uitgevers, waardoor het voordeel van de Belgische nadrukkers enkel lag in het feit dat deze laatste geen honorarium betaalde aan de schrijver, en de lonen van de arbeiders in België lager lagen dan deze in Nederland. Minder dan vijftig Nederlandse nadrukken werden in België uitgegeven, en dit viel volledig weg nadat ook tussen Nederland en België in 1858 akkoorden werden gesloten.

Openingsdagen 2014

Januari :	19	25	
Februari :	2	16	
Maart:	2	16	30
April :	13	27	
Mei:	11	25	
Juni:	8	22	
Juli:	6	20	
Augustus:	3	17	31
September:	14	28	
Oktober:	12	26	
November:	9	23	
December:	7		

HISTORISCHE DRUKKERIJ TURNHOUT

Steenweg op Mol 84 – 2300 Turnhout

Telefoon: +32 (0) 14 42 00 34

e-mail: info@historischedrukkerij.be

www.historischedrukkerij.be